

1. INNLEDNING – BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA

Støttekontakt er en tjeneste som opplever en økende etterspørsel i kommunen. Fra 1997 til 2001 var antall personer som har vedtak om støttekontakt økt fra 14100 til 20590 (Soldal 2003). Også etter 2001 har det vært en økning i antall brukere, også med bakgrunn i opptrappingsplanen for psykisk helse hvor det ble anbefalt en stor økning i bruk av støttekontakt for mennesker med psykiske lidelser. (St-prp nr. 63 1997 – 98)

Manglende oppfyllelse av støttekontaktvedtak ble påpekt i det landsomfattende tilsynet som ble gjennomført i 2007 (Helsetilsynet nr 3/2008)

Vår kommune som er en bykommune med ca 20.000 innbyggere har 257 personer som er innvilget støttekontakt, en stor del av disse har psykiske lidelser, og kommunen opplever at det kan være vanskelig å skaffe egnede støttekontakter. Det har vært liten respons på annonser og andre rekrutteringsforsøk. Det ble derfor vurdert som nødvendig å finne nye veier å imøtekomme de sosiale behovene for en del mennesker, og skape et større mangfold av tjenester. Dette er også i tråd med anbefalingene fra Helsedirektoratet.

En del brukere kan ha bedre utbytte av å delta i en aktivitet sammen med andre enn å være sammen med en individuell støttekontakt.. Dette kan både være fordi 1-1 kontakt ikke har den ønskede effekten i forhold til å bedre livskvaliteten, og fordi en del også kan ha vansker med å forholde seg til andre mennesker i en så nær relasjon. Erfaringene fra samtaler både med brukere og støttekontakter er at tette relasjoner til ett enkelt menneske kan oppleves svært krevende for begge parter. Dette viser seg også ved at støttekontakter slutter, fordi det blir for krevende.

Frivillige organisasjoner har gjennom alle tider vært arenaer hvor mennesker har deltatt med det formål å hjelpe andre. Samtidig kan det være slik at hjelperne ikke ønsker eller har anledning til å ta betalte oppdrag på regelmessig basis som ordinære støttekontakter

Kommunen har nå innledet et samarbeid med Røde Kors Besøktjeneste om å gi et tilbud til en gruppe voksne mennesker med psykiske vansker. Samarbeidet kom i stand på grunn på initiativ fra Røde Kors besøktjeneste som hadde mange frivillige som ønsket å yte en innsats. Besøktjenesten hadde tradisjonelt drevet sin aktivitet i stor grad rettet inn mot beboere på alders – og sykehjem. De opplevde at mange av hjelperne hadde et ønske om å prøve en annen måte å hjelpe andre på. Samtidig manglet kommunen støttekontakt til ca 30 brukere,

mange av disse voksne i alderen 50-70 år med psykiske lidelser. Det ble inngått en samarbeidsavtale hvor Røde Kors besøkstjeneste forpliktet seg til å organisere og gjennomføre et fritidstiltak for 10 konkrete brukere i alderen 50 – 70 år. Røde Kors valgte å legge opp tiltaket med en sosial treffkveld i Røde Kors sine lokaler og 1 felles tur hver mnd. Røde Kors har totalansvaret for gjennomføring og planlegging av aktivitetene, og brukerne er valgt ut i fellesskap ut fra en vurdering av hvem som best kunne nyttiggjøre seg et slikt tiltak. Det er også vurdert sammen med personale som jobbet tett opp mot bruker, ut fra en faglig vurdering i forhold til om tilbudet passet for den enkelte. Siden de frivillige i utgangspunktet ikke har noen fagutdanning i forhold til psykiatri, ville det være vanskelig å få tiltak til å fungere dersom atferden er sterkt avvikende og utfordrende. Det kan også sette de frivillige i en situasjon der det oppstår så mange vanskelige situasjoner at en føler at dette blir for komplisert å delta på. Det vil kunne være demotiverende og ødeleggende for det frivillige engasjementet. Det er også viktig at deltakelse evalueres underveis, for eksempel der det viser seg at personens vansker er større enn en trodde, slik at han ikke har utbytte av tiltaket, eller er forstyrrende i forhold til de andre deltakerne.

Kristin Soldal beskriver ulike grunnlag for behov for støttekontakt (Soldal 2003). Noen kan ha behov for en nær person, eller en rollemodell, mens andre trenger et sosialt fellesskap. Dette tiltaket ble vurdert å passe best for brukere hvor hovedbehovet ikke var en nær person eller en rollemodell, men å bryte sosial isolasjon og få en sosial arena hvor brukerne følte seg trygge.

I denne oppgaven ønsker jeg å skrive om forholdet mellom kommunal tjenesteyting og frivillighet. Jeg ønsker å fokusere på følgende spørsmål: Hva skjer når en organisasjon skal samarbeide med det offentlige i forhold til organisasjonens egenart, og er det slik at et samarbeid mellom kommunen og en frivillig organisasjon kan bidra til å tilsløre behovet for offentlige tjenester, slik at brukere ikke får de tjenester de har behov for?

Oppgaven er basert på egen erfaring med samarbeid med Røde Kors, og på teori om samarbeid mellom frivillige og kommunen.

2.0 TEORIDEL

2.1 Lovverk som regulerer samarbeid mellom kommunen og frivillige organisasjoner

Lov om sosiale tjenester § 3-3 sier følgende om lovgivers forventninger til kommunen om å samarbeide med frivillige organisasjoner:

” Sosialtjenesten bør samarbeide med brukergruppene organisasjoner og med frivillige organisasjoner som arbeider med de samme oppgaver som sosialtjenesten”

Dette utdypes videre i Rundskriv I-1/93, uten at det gis noen nærmere angivelse i forhold til hvordan dette samarbeidet skal være. Det vises i rundskrivet (I- 1/93 s 100-101) til blant annet til arbeidet med frivillighetsentralene som et eksempel. Videre sies det følgende:

”Bestemmelsen sier heller ikke noe bestemt om hvordan samarbeidet skal skje, For sosialtjenesten vil det blant annet være et spørsmål om å nyttiggjøre seg de ressurser som brukerorganisasjonene og de frivillige organisasjonene har på medarbeidersiden, men det kan også være aktuelt å stimulere denne virksomheten og sørge for nødvendig koordinering i forhold til sosialtjenestens egen virksomhet.”

Det slås imidlertid fast i rundskrivet at kommunen ikke har adgang til å drive kontroll med frivillige organisasjoners aktivitet.

Det som lov og rundskriv sier er altså at kommunen bør samarbeide med frivillige organisasjoner, men at det ikke angis nærmere hvordan dette samarbeidet skal være. I begrepet *bør* ligger i lovspråklig betydning ikke en plikt men en sterk oppfordring.

Sosial- og helsedirektoratet anbefaler 3 måter å organisere støttekontaktjenestene på: Individuell støttekontakt, gruppetiltak og integrering i eksisterende organisasjoner. Det vektlegges at kommunen bør ha et mangfold i tjenestene. Etablering av dette samarbeidstiltaket er også i tråd med disse anbefalingene, siden det gjør at kommunen øker mangfoldet i tjenestene sine.

2.2. Forholdet mellom frivillighet og kommunal tjenesteyting

I tiden etter 2. verdenskrig har det vært en økende profesjonalisme som har påvirket det frivillige engasjementet. Dette beskrives blant annet i boken ” Moraldannende kretsløp” av Håkon Lorentzen (2007) Han skriver der at kravene om faglig forsvarlighet fra velferdsprofesjonene gradvis har forskjøvet de filantropiske organisasjonenes aktiviteter på mange områder, og han skriver om at det har vært hevdet at oppgaver som innebærer det å gi

omsorg til andre best kan løses av profesjonelle. Han beskriver en utvikling fra veldedig omsorg til rettighetsbasert omsorg. Dette viser seg tydelig i de lovendringene som er skjedd, som har lovfestet retten til mange tjenester som tidligere var ulovfestede tiltak drevet enten av kommunen eller institusjonene.

Det har vært delte meninger blant fagfolk om ønskeligheten av å overlate oppgaver til frivillige organisasjoner, fra ulike ståsteder; kvalitetssikringshensyn, velferdspolitiske hensyn, og bekymring i forhold til de frivillige organisasjonenes egenart.

I sin bok ”Støttekontakter - soveputer eller ressurser i velferdssamfunnet” (2003) refererer Kristin Soldal til en undersøkelse som hun gjennomførte i 1997. Hun møtte skepsis fra endel sosialarbeidere i forhold til bruk av frivillige hjelpere. Skepsisen dreide seg om hensynet til kvalitetssikring. Mange var opptatt av det faglige ansvaret, og kontrollen med den hjelpen som gis. Den som får hjelp fra frivillige har ikke mulighet til å klage på verken innhold eller omfang på hjelpen. Pål Repstad beskriver i sin bok ”Den Norske velferdsblanding. Når offentlige og frivillige skal samarbeide” (1998) at skeptikere kan mene at den frivillige innsatsen har blitt en sovepute for det offentlige.

En kan stille seg spørsmålet: Er de frivilliges innsats der fordi staten ikke makter å ivareta alle behovene i befolkningen, eller lar staten være å ta sitt ansvar fordi finnes frivillige som påtar seg dette arbeidet? Dette er velferdspolitiske avveininger. Han beskriver to ulike retninger som forskningen har tatt når det gjelder forholdet mellom det offentlige og det frivillige. Oslomodellen, med Håkon Lorentzen som hovedtalsmann, og Bergensmodellen, med Per Selle.

Bergensmodellen hevder at det foreligger et harmonisk og gjensidig forhold mellom de frivillige organisasjonene og det offentlige, at begge er avhengig av hverandre. Den frivillige virksomheten kunne ikke vært så omfattende uten støtte fra det offentlige, samtidig som frivillige organisasjoner har vært en viktig drivkraft i utviklingen av den offentlige velferden. Dette både ved å gjøre oppmerksom på ulike uløste oppgaver, og som avlastning for det offentlige velferdsapparatet.

Oslomodellen, med Håkon Lorentzen har mer anvendt konfliktmodeller for å beskrive forholdet mellom staten og organisasjonene. Han hevder at den norske integreringen av de frivillige organisasjonene ikke har tatt hensyn til særpreget ved organisasjonene. Det hevdes at den offentlige støtten til de frivillige organisasjonene har vært fulgt av et standardiseringspress Lorentzen (Farvel til amatørerne 2007) skriver om den profesjonelle

ekspansjon. Han viser til at særlig på helse og sosialfeltet har amatører og frivillige i større og større grad blitt underlagt faglige regimer. I artikkelen nevnes krisetelefoner, eldreomsorg og arbeid for funksjonshemmede. Det vil si at det stilles faglige krav og standarder, som innsatsen måles opp mot, og som også stilles om vilkår for offentlig støtte.. Dette kan, på sikt føre til at en del hjelpere mister engasjementet, og at organisasjonene mister sitt særpreg. Her er det virkningen på det frivilliges egenart som er i fokus.

Samarbeid mellom offentlig virksomhet og frivillig bistand er økende i dag, også på fritidsarenaen. Arbeidsmetoden Fritid med Bistand (FmB) er et godt eksempel på at kommunen kan arbeide sammen med lag og organisasjoner for å gi innbyggere hjelp til å nyttiggjøre seg de eksisterende fritidstilbudene. Bakgrunnen for etableringen FmB, er en tanke om at de ordinære fritidstilbudene i kommunen skal være et reelt tilbud også til mennesker med funksjonsnedsettelse, som har behov for bistand og tilrettelegging for å oppsøke og bli integrert i aktivitetene. Kommunen tilbyr en begrenset økonomisk kompensasjon til organisasjonen i bytte mot at det tilbys oppfølging av enkeltbrukere i en oppstartsperiode.

Sosial- og helsedirektoratet anbefaler i sin veileder ”Sammen med andre – nye veier for støttekontakttjenesten” et større mangfold i tjenestene, med både individuell bistand, gruppetilbud og bistand til å komme inn i eksisterende fritidstilbud. Det tilbudet som etablert er i tråd med disse anbefalingene.

Håkon Lorentzen skriver om undersøkelser vedrørende frivillighetssentraler, som for en stor del nå er eid og styrt av kommunene (2007). Han sier der at denne måten å bistå andre på passer for mange, som ikke ønsker å binde seg opp i forhold til konkrete arbeidsavtaler og aktiv deltakelse i organisasjonen. Det kan ofte være slik at disse hjelperne ikke selv ønsker å bruke tid og ressurser på å planlegge aktivitetene, og at det derfor kan være en fordel at kommunalt ansatte bistår i dette. Dette sier noe om samvirket mellom det frivillige og det offentlige, som kan gjøres på mange ulike måter.

De prinsippene som Røde Kors jobber etter, fremgår av Hovedprogrammet for Norges Røde Kors 2005 – 2008 (Hovedprogram Røde Kors) ,og ett av målene er:

”Vi yter omsorg og hjelper folk til bedre helse og livskvalitet”

Dette harmonerer bra med mål som ligger til grunn for de kommunale helse- og sosialtjenestene – for eksempel Lov om sosiale tjenesters formålsparagraf som er:

- a) å fremme økonomisk og sosial trygghet, å bedre levevilkårene for vanskeligstilte, å bidra til økt likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer,
- b) bidra til at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre. ” (Lov om sosiale tjenester av 13.12.1981 § 1-1)

Det fremheves i Røde Kors sitt hovedprogram som et suksesskriterium at mennesker gis mulighet til å knytte nye sosiale nettverk, og tiltak for mennesker med psykisk lidelse nevnes særskilt som et satsningsområde.

Forholdet til myndigheter, og vektlegging av organisasjonens uavhengighet omtales i Røde Korsprinsippene (Hovedprogram s 11) som sier dette:”*Røde kors skal ha en selvstendig rolle overfor myndigheter og andre organisasjoner, slik at vi til enhver tid kan handle i tråd med Røde Kors Prinsippene*”. Videre sies det om organisasjonens forhold til økonomisk støtte at aktiviteten ikke på noen måte skal være tilskyndet av ønske om økonomiske fordeler. Dette viser at organisasjonen er opptatt av å ha en uavhengig rolle i forhold til kommunale myndigheter.

3. DRØFTING

3.1 Hva skjer når en frivillig organisasjon skal samarbeide med kommunen?

De frivillige hjelperne er i utgangspunktet mennesker som deltar i frivillige hjelpeorganisasjoner med ulike ikke- økonomiske motiver.

Det kan være ren altruisme – hjelpe sin neste, eller det kan være at hjelperne selv får et utbytte av å hjelpe andre, i form av at det bidrar til en meningsfull tilværelse også for dem. Det er et viktig vurderingstema å se på hvor tett kan og bør kommunen samarbeide for å ivareta både brukerne og egenarten til den frivillige organisasjonen. Dette vektlegges sterkt i blant annet Røde Kors sine vedtekter.

Håkon Lorentzen skriver i sin artikkel ” Ta vare på amatørerne” (nettartikkel)) om den profesjonelle ekspansjon. Han viser der til at særlig på helse- og sosialfeltet har amatører og frivillige i større og større grad blitt underlagt faglige regimer. Eksempelvis nevnes krisetelefoner, eldreomsorg og arbeid for funksjonshemmede. Det vil si at det stilles faglige krav og standarder, som innsatsen måles opp mot, og som også stilles om vilkår for offentlig støtte. Organisasjoner som Røde Kors – og da særlig besøkstjenesten har tradisjonelt vært en arena for mennesker som ønsker å hjelpe andre. Motsetningen er organisasjoner som er tuftet på en bestemt aktivitet, utøvelse av en hobby, eller en aktivitet.

Røde Kors drives ut fra sin egen ideologi, og egne retningslinjer. Organisasjonens fristilthet i forhold til det offentlige er fremhevet i organisasjonens retningslinjer. Hovedformålet til Røde Kors er ” Å yte omsorg og hjelpe folk til en bedre livskvalitet.” Dette er formål som samsvarer godt med formålsparagrafene i Sosialtjenesteloven og kommunehelsetjenesteloven. Dette kan være en fordel for Røde Kors siden det da ikke vil være grunnlag for store ideologiske konflikter ved å inngå samarbeid. Det kan tenkes at en annen frivillig organisasjon med et mer spesifikt religiøst eller interessemessig formål ville hatt større vansker med et slikt samarbeide. Det kan også være en fordel for kommunen, fordi det ikke oppleves som problematisk ut fra etiske og faglige standarder å samarbeide med Røde Kors. Ulempen med at formålene med organisasjonen og kommunens virksomhet er så like kan kanskje være at det lettere oppstår rollekonflikter mellom partene. Det er derfor viktig at det avklares på forhånd hva som er den enkeltes rolle. I vårt samarbeid er dette klart definert på forhånd i samarbeidsavtalen

Et ankepunkt i forhold til å blande frivillighet med offentlig tjenesteyting kan være at det påvirker engasjementet og samholdet i foreningen i negativ retning dersom dette arbeidet skal styres og koordineres av offentlig ansatte fagpersoner.

Håkon Lorentzen (2007 s 74)) hevder at dette kan føre til at den delen som dreier seg om sosial integrasjon i foreningen kan svekkes, og at tilhørighetsfølelsen til organisasjonen kan svekkes dersom hjelperne skal forholde seg til offentlig ansatte koordinatører. Og ikke til hverandre. Dette er viktige avveininger.

I det samarbeidet som er innledet i min kommune, har både kommunen og Røde Kors vært bevisst på dette ved at det er utarbeidet en konkret samarbeidsavtale. Det er Røde Kors som organiserer aktivitetene, og som velger ut hjelpere til å delta ut fra personlig interesse hos den enkelte hjelper. Det skjer ingen vurdering av den enkelte hjelper fra kommunens side i forhold til egnethet og personlige forutsetninger for øvrig. Kommunen har ikke sett noen grunn til å overprøve Røde Kors sin vurdering av hjelpernes egnethet, fordi dette gjøres på en grundig måte i organisasjonen, ved at samtlige hjelpere gjennomgår kursing før de kommer ut i aktivitet. Også ut fra tidligere erfaringer har kommunen hatt stor tillit til måten Røde Kors Besøktjeneste har drevet sin aktivitet på. Kommunens medvirkning er begrenset til økonomisk dekning av utgifter, samarbeid i forhold til utvelgelse av aktuelle brukere, og delta i evaluering av tiltaket. Det ligger ingen føringer fra kommunen i forhold til hvilke aktiviteter gruppen skal gjøre, eller hvordan dette skal gjennomføres praktisk. Det er ikke lagt opp til

systematisk veiledning og kontroll av hjelperne fra kommunens side i dette samarbeidet..

Røde Kors har sitt eget system, både for opplæring og veiledning av sine hjelpere. Dette er et godt system for opplæring og veiledning, som ikke ligger tilbake for kommunens system for opplæring og oppfølging av sine støttekontakter.

En må likevel være varsom med å pålegge de frivillige for store krav i forhold til faglig innhold i tjenesten, da står en i fare for å bevege seg over mot fagtjenester. Det kan da være en fare for at noen hjelpere mister troen på at de kan bidra, og ikke føler seg kompetente nok. Dette påpekes også av Håkon Lorentzen (2007). Det er imidlertid viktig at det finnes en kontaktperson i kommunen, som evt henvendelser kan rettes til dersom noe uforutsett skulle oppstå.

Tilbakemeldingene fra hjelperne er positive så langt. De opplyser at de opplever det som meningsfullt å bli kjent med en gruppe mennesker som besøkstjenesten ikke tradisjonelt har hatt særlig kontakt med i kommunen. Det gis også positive tilbakemeldinger fra brukerne, noe som også viser seg ved at de kommer tilbake gang etter gang. Så langt har bare 1 bruker valgt å ikke fortsette i gruppen etter å ha forsøkt det. Røde Kors er også invitert til å delta med informasjon i forhold til sitt arbeid på kommunens støttekontaktkurs, og det kan tenkes at samarbeidet også kan utvides på et senere tidspunkt overfor andre grupper mennesker.

3.2. Kan samarbeid med frivillige organisasjoner bidra til å tilsøre behovet for offentlige tjenester?

Det kan hevdes at ved at frivillige tar over oppgaver som kommunen er pålagt å yte til mennesker med ulike behov vil en stå i fare for at behov for ressurser ikke blir tydeliggjort overfor bevilgende myndigheter, og at derved ikke avsettes tilstrekkelig med ressurser økonomisk og personellmessig til å ivareta disse behovene. For å sette dette på spissen: Gjør vi dette for å spare penger?

Et annet spørsmål er hva som skal vektlegges? Er det å sørge for at mennesker får den hjelpen som kan gi en bedre opplevd livskvalitet, eller er det hensynet til faglighet og kontroll som skal være i fokus.

Dette kan særlig være en aktuell innvending i tider med økonomiske innstramninger, hvor kommunene er opptatt av å spare inn mest mulig, og hvor det prioriteres å dekke behov for sykehjem, hjemmehjelp mv. Tiltak for å forebygge og avhjelpe sosial isolasjon kan ofte stå i fare for å bli nedprioritert. Selv om støttekontakt er en lovpålagt tjeneste viser

tilsynsrapportene at dette ikke er en prioritert oppgave for mange kommuner – jevnfør de mange anmerkningene som er kommet i forhold til oppfyllelse av vedtak, oppfølging og opplæring av støttekontakter mv (Helsetilsynet 3/2008)

En må etter min mening se på hva som er ren reelle motivasjonen for å iverksette samarbeidsordningene

Formålet med dette samarbeidet er å skape en arena for sosialt fellesskap for voksne 50-75 år med psykisk lidelse. Dette fordi mange mennesker med psykisk lidelse ikke greier å bevege seg på sosiale arenaer på egen hånd, samtidig som nettverket til brukerne kan være begrenset. En har en målsetning om at deltakelse i et gruppetiltak i en liten gruppe, og i trygge rammer vil kunne bidra til at brukerne kan knytte kontakter. I neste omgang kan det være en innfallspost til at medlemmene i gruppen etter hvert også kan bli så trygge på hverandre at de kan ha kontakt også utenom de organiserte aktivitetene.

Et annet formål med tiltaket er å skape et større mangfold i de tjenestene som knyttet til fritid, for en gruppe som kommunen har vansker med å nyttiggjøre seg andre tilbud i kommunen, og å dra bedre nytte av frivilliges engasjement. Det kan derved sies at å få et tilbud om å delta i dette tiltaket ikke er motivert ut fra et ønske om å spare penger, men ut fra et ønske om faktisk å tilby brukeren den tjenesten som kan ivareta de behov som fremkom ved søknad om støttekontakt.

Det økonomiske fundamentet for tiltaket er midler fra støttekontaktbudsjettet. Disse midlene dekker de konkrete utgifter ved treffene, og overføres til besøkstjenesten etter regning. Pr 2008 er disse kostnadene på kr 5000 - 7000 pr mnd, som dekker leie av buss, utgifter til mat og aktiviteter. 10 brukere får da et tilbud annen hver uke 3-4 timer. Dette tilsvarer ca 33 timer individuell støttekontakt pr mnd (timepris ca kr 150). En kan derved si at dette er effektiv utnyttelse av kommunens ressurser.

Det er en forutsetning at bruker har et reelt valg, dvs at kommunen har plikt til å yte tjenesten som individuell støttekontakt dersom bruker ønsker dette. Lov om sosiale tjenester § 8-4 pålegger kommunen å rådføre seg med den som mottar tjenesten i forhold til utforming av tjenestetilbudet. Brukermedvirkningen skal med andre ord stå i fokus. Før aktivitetskveldene ble startet opp, ble samtlige brukere kontaktet, enten direkte, eller via kontaktpersoner i psykiatrien. Det var nødvendig å ha flere samtaler med enkelte brukere, før de følte seg trygge nok til å takke ja. En kan nok stille seg spørsmålet om hvor reell brukermedvirkningen er, dersom deltakelse i en gruppe blir det eneste alternative tilbudet. Samtlige brukere ble også

forespurt om dette var et tiltak som ville kunne avhjelpe deres sosiale isolasjon. Det var også brukere som sa nei, bl.a fordi deres psykiske helse ikke tilsa at de maktet å delta i sosiale settinger sammen med flere andre mennesker. De ønsket heller en enkelt person som de kunne gjøre ting sammen med.

Kommunen må være forsiktig med å presse brukere til å være med på ting som de ikke ønsker selv, brukermedvirkningen må alltid stå sentralt. Det kan være en risiko for at brukere takker ja til tilbudet fordi det ikke finnes noe alternativ. Det er derfor viktig at en tenker nøye gjennom hvordan dette presenteres. Noen takket også nei, fordi de følte at dette ville kreve for mye av dem, og at de heller ikke hadde noe ønske om å delta i de aktivitetene som ble skissert. Dette ble også påpekt i tilsynsrapporten fra Helsetilsynet som hadde som merknad at tilbud og deltakelse i grupper må komme i tillegg til tilbud om individuell støttekontakt. Det vil si at bruker skal alltid få sitt behov individuelt vurdert, og vedtak må alltid ligge i bunnen. Dette understreker betydningen av at alle saker skal gis en individuell vurdering ut fra behov. Spesielt med knappe ressurser til rådighet for kommunen er det viktig at en ikke neglisjerer kommunens plikt til å faktisk oppfylle sine vedtak, og til å yte lovpålagte tjenester. Samtidig kan det også være at ved å aktivisere lokalsamfunnet og frivillige organisasjoner kan en bidra til at færre mennesker får behov for tjenester fra kommunen. Dette kan føre til at det bygges et nettverk, og at relasjonene oppleves som mer jevnbyrdige for bruker enn en personlig støttekontakt. Ulempen kan være at andre hjelpebehov ikke fanges opp, ved at hjelpeapparatet ikke har kontakt med bruker. I vårt samarbeid er dette ikke noe problem, da samtlige brukere allerede har kontakt med den kommunale psykiatritjenesten.

På den andre siden kan det også være slik at de frivillige gjennom sin kontakt med mennesker kan avdekke behov som kommunen faktisk må inn og dekke, fordi det krever en fagkompetanse som de frivillige ikke har. Eksempel kan være at det avdekkes at en person har større psykiske vansker enn tidligere antatt, at det er behov for faglig kompetent oppfølging ut over det som kan tilbys i et frivillig gruppetiltak. Det er derfor viktig at det finnes en kommunikasjonskanal inn mot kommunen, som det kan rapporteres til i slike tilfeller. Dette er tenking som er i tråd med Bergensmodellen (Selle) som viser til at det kan eksistere en harmoni mellom den kommunale tjenesteytingen og de frivilliges aktivitet. Erfaringene fra vår kommune er positive så langt.

Den skepsisen som Kristin Soldal møtte fra sosialarbeidere i sin undersøkelse (Soldal 2003) dreide seg blant annet om faren for tap av kontroll på den faglige kvaliteten av arbeidet som

utføres. Det kan hevdes at ved å slippe frivillige mer inn på arenaer som ligger innenfor ansvaret til de offentlige velferdsordningene, utvanner man det faglige fundamentet og undergraver behovet for forskning og faglig utvikling på fritidsfeltet. Til dette kan det sies at støttekontakt og fritidsbistand tradisjonelt ikke har vært et felt hvor det kreves særskilt utdanning eller praksis. Dette gjenspeiler seg også i det faktum at retten til bistand for en meningsfull fritid først ble lovfestet i sosialtjenesteloven. De tradisjonelle støttekontaktene har også vært for en stor del ufaglærte mennesker som har gjort en innsats i kraft av personlige egenskaper, og engasjement.

Hjelperne fra Røde kors gjennomgår alle sammen en grundig opplæring blant annet i taushetsplikt og etikk. Sett opp mot den opplæringen som gis til kommunens engasjerte støttekontakter, kan dette sies å ikke ha noen dårligere kvalitet.

Det må også kunne sies at der hvor det trengs særskilt fagkunnskap for å være hjelper, er kanskje ikke støttekontakt heller det riktige tiltaket, men mer oppfølging av kommunale hjelpeinstanser, som for eksempel psykiatritjenesten.

4. AVSLUTNING

De erfaringene som er gjort i vår kommune er at dette har vært et positivt samspill som har ivaretatt både brukere og hensynet til egenarten i Røde Kors sin aktivitet. Evaluering av samarbeidet foregår fortløpende, og både ved samtaler med besøkstjenesten og med personale rundt bruker. Brukerne selv er også spurt..De tilbakemeldingene som en har fått så langt er positive. Brukerne opplever det som positivt å delta i en slik gruppe, og har gitt tilbakemelding om at de har utbytte av å møte andre i samme situasjon. Samtidig har hjelperne gitt tilbakemelding om at de synes det er positivt å bruke sitt frivillige engasjement på denne måten. En får dratt nytte av Røde Kors sin kompetanse og erfaring i forhold til frivillig arbeid, samtidig som en skaper et tilbud i forhold til fritid for en gruppe som i liten grad er å finne innefor annen organisert fritidsaktivitet. Slik jeg ser det har kommunen og Røde Kors kommet styrket ut av det, en ”vinn-vinn” situasjon for begge parter, og for brukerne som har fått et godt tilbud.

Litteraturliste

Lorentzen, Håkon (2007) – *Moraldannende kretsløp* - Abstrakt forlag

Lorentzen, Håkon (2008) – *ta vare på Amatørene* –

([http://.hio.no/enheter/senter_for_profesjonsstudier_sps/publikasjoner/nyhetsbrev nr. 1-2008/](http://.hio.no/enheter/senter_for_profesjonsstudier_sps/publikasjoner/nyhetsbrev_nr.1-2008/))

Repstad, Pål (1998) *Den norske velferdsblanding - når offentlige og frivillige skal samarbeide* - Universitetsforlaget

Soldal, Kristin (2003) *Støttekontakter – soveputer eller ressurser I velferdssamfunnet* – Fagbokforlaget

Rundskriv I-93

Rapport nr 3/2008 fra helsetilsynet – *Oppsummering av landsomfattende tilsyn med kommunale helse – og sosialtjenester til voksne med psykiske lidelser*

Rapport 4/2008 fra Helsetilsynet – *Avlastning og støttekontakt – tjenester med betydning for et bedre liv! Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2007 med avlastnings- og støttekontakttjenester etter sosialtjenesteloven*

St.prp nr 63- 1997/1998

Hovedprogram for Røde Kors 2005 – 2008 –

http://www.rodekors.no/Nyheter_og_presse/publikasjoner

Lov om sosiale tjenester m.v. (sosialtjenesteloven) av 13.121981

Sosial- og helsedirektoratet (05/07) – *Sammen med andre – nye veier for støttekontakttjenesten*